

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
(назва факультету / навчально-наукового інституту)

Кафедра педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти
(назва кафедри)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

**Декан факультету педагогіки,
психології та соціальної роботи**

Інна ПРОКОП

«27» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

СЕНСОРНА ІНТЕГРАЦІЯ ТА МОНТЕССОРІ-ТЕРАПІЯ

(назва навчальної дисципліни)

вибіркова

(вказати: обов'язкова / вибіркова)

Освітньо-професійна програма «Логопедія»

(назва програми)

Спеціальність 016 Спеціальна освіта

(вказати: код, назва)

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

(назва факультету/ навчально-наукового інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни Сенсорна інтеграція та Монтесорі-терапія складена відповідно до освітньо-професійної програми «Логопедія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Розробники: Перепелюк Інна Романівна
доцент кафедри педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент

Викладачі: Перепелюк Інна Романівна
доцент кафедри педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент

Погоджено з гарантом ОП

(підпис)

Інна ПЕРЕПЕЛЮК
(ім'я та прізвище)

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти
Протокол № 1 від «26» серпня 2025 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Марія ОЛІЙНИК
(ім'я та прізвище)

Схвалено методичною радою факультету педагогіки, психології та соціальної роботи
Протокол № 1 від « 27 » серпня 2025 року

Голова методичної ради

(підпис)

Тетяна КОЛТУНОВИЧ
(ім'я та прізвище)

Навчальна дисципліна «Сенсорна інтеграція та Монтессорі-терапія» є вибірковою освітньою компонентою освітньо-професійної програми «Логопедія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, яка спрямована на розуміння взаємозв'язку між процесами обробки сенсорної інформації, поведінкою та навчанням дитини. Вона допомагає усвідомити, що шкільна неуспішність, труднощі з поведінкою та інші подібні проблеми здебільшого не є наслідком поганого виховання чи лінії дитини, а обумовлені реальними труднощами, які потребують уваги та систематичної корекційної роботи.

Робочою програмою освітньої компоненти «Сенсорна інтеграція та Монтессорі-терапія» передбачені мета та завдання вивчення навчальної дисципліни, окреслено компетентності, програмні результати, яких має набути здобувач ОПП «Логопедія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, критерії оцінювання навчальних досягнень студента та інші основні її структурні елементи (складові).

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів цілісного розуміння принципів сенсорної інтеграції та методу Монтессорі, розвитку професійної компетентності для ідентифікації та корекції сенсорних порушень, а також набуття практичних навичок використання цих інноваційних методик у роботі з дітьми з метою сприяння їхньому гармонійному розвитку, навчальній успішності та їх емоційній стабільності.

Завдання вивчення навчальної дисципліни «Сенсорна інтеграція та Монтессорі-терапія»:

- ознайомити студентів із теоретичними засадами сенсомоторної корекції, методом сенсорної інтеграції;
- навчити проводити діагностику та аналізувати її результати з метою виявлення порушених та збережених сенсомоторних функцій;
- навчити складати сенсорний профіль та підбирати сенсорну дієту для дитини;
- навчити реалізовувати специфіку терапії порушень сенсорної модуляції та розладів праксису;
- формувати вміння використовувати набуті знання в роботі з дітьми з мовленнєвими порушеннями.

Компетентності та програмні результати навчання згідно ОПП

У процесі вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти має набути таких компетентностей та програмних результатів:
Інтегральна компетентність (ІК). Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі

навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності спеціальності (СК)

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб із особливими освітніми потребами.

СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб з особливими освітніми потребами.

СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК-13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

Програмні результати навчання (РН)

РН2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

РН3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

РН12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

РН13. Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.

Здобувач освіти повинен:

– знати:

- поняття сенсорної інтеграції та її значення у розвитку дитини;
- особливості функціонування сенсорних систем (зорової, слухової, тактильної, вестибулярної, пропріоцептивної);
- порушення сенсорної інтеграції та їхні прояви у поведінці дитини;
- методики роботи з дітьми, які мають сенсорні порушення;
- типи Монтессорі-матеріалів (сенсорні, математичні, мовні, для практичного життя), їхнє призначення та способи застосування для розвитку дитини.

– вміти:

- створювати підготовлене середовище для занять за методами сенсорної інтеграції та Монтессорі;
- підбирати та виготовляти Монтессорі-матеріали для розвитку різних сенсорних систем;
- застосовувати вправи для розвитку сенсорного сприйняття, дрібної моторики, уваги та мовлення;
- використовувати принципи Монтессорі-терапії у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами;
- організовувати заняття з використанням сенсорних матеріалів та ігор;
- спостерігати за дитиною для оцінки її прогресу та вносити корективи до індивідуального плану.

Опис змісту робочої програми навчальної дисципліни

Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Се местр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кре дитів	го дин	лекції	практичні	семінарські	лабо раторні	самос тійна робота	індивідуа льні завдання	
Денна	4	1	3	90	16	–	14	–	60	–	залік
Заочна	4	1	3	90	10	–	–	–	80	–	залік

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Модуль 1. Сенсорна інтеграція: основи, вплив на розвиток, порушення та методи корекції											
Тема 1. Суть теорія сенсорної інтеграції. Історія становлення поняття «сенсорна інтеграція». Основні положення методу Джин Айрес. Суть поняття «сенсорна інтеграція». Сенсорні системи та їх функції Загальні функції та взаємодія аналізаторів.	11	2	2	–	–	7	11	2	–	–	–	9
Тема 2. Значення сенсорної інтеграції для психофізичного розвитку дитини. Розвиток сенсорної інтеграції. Основні принципи та етапи розвитку дитини. Мета вивчення значення сенсорної інтеграції для психофізичного розвитку.	11	1	1	–	–	9	11	–	–	–	–	11
Тема 3. Порушення сенсорної інтеграції. Причини порушень сенсорної інтеграції. Порушення роботи вестибулярної системи. Диспраксія розвитку. Тактильна гіперчутливість. Зорова перцепція та порушення слуху і вимови. Розуміння особливих потреб у сенсорній інтеграції у дітей з аутизмом.	12	2	2	–	–	8	12	2	–	–	–	10

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 4. Теорія гри і сенсорна інтеграція Основне обладнання для корекції сенсорного дефіциту. Визначення гри і її можливостей в терапії. Функції ігрової терапії. Комплекс вправ, які спрямовані на поповнення дефіциту в сфері сенсорної інтеграції: - вправи для вестибулярної системи; - пропріоцептивні вправи; - дихальні вправи та техніки релаксації; - тактильна стимуляція; - ерготерапія. Використання сенсорних кімнат. Обладнання для занять по сенсорній інтеграції. Використання сенсорних вправ у ранньому втручанні. Сенсорна дієта – важливий метод сенсорного розвитку дитини.	11	2	2	–	–	7	11	2	–	–	–	9
Разом за ЗМ1	45	7	7	–	–	31	45	6	–	–	–	39
Теми лекційних занять	Модуль 2. Метод Марії Монтесорі: концепція, принципи та практика корекційної роботи з дітьми											
Тема 5. Сутність педагогічної концепції Марії Монтесорі. Монтесорі-педагогіка: основні поняття та принципи. Відмінність методу Монтесорі від традиційних педагогічних методів. Мета і завдання методу	11	2	2	–	–	7	11	2	–	–	–	9

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Монтесорі. Історія виникнення Монтесорі – педагогіки. Основні принципи Монтесорі – педагогіки. Сенситивні періоди або «фази розвитку».												
Тема 6. Основні принципи та вимоги до проведення Монтесорі – терапії на практиці. Вимоги до Монтесорі-середовища. Монтесорі-матеріали. Зони кабінету Монтесорі. Роль педагога і вимоги до нього в Монтесорі-педагогіці. Сфери застосування Монтесорі-терапії.	11	2	2	–	–	7	11	–	–	–	–	11
Тема 7. Організація занять, методичні матеріали та обладнання в Монтесорі методі. Іграшки і наочні дидактичні матеріали, їх види. Застосування побутових предметів в Монтесорі – терапії; Користь посібників для раннього розвитку. Використання ігор в системі Монтесорі.	11	2	2	–	–	7	11	–	–	–	–	11
Тема 8. Монтесорі-терапія в корекційній роботі з дітьми. Практична діяльність	12	2	2	–	–	8	12	2	–	–	–	10

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Монтессорі-терапевта Монтессорі-терапія в роботі з дітьми з розладом аутистичного спектру. Монтессорі-терапія в роботі з дітьми з СДУГ. Монтессорі-терапія в роботі з дітьми з діагнозом ДЦП. Робота з батьками в рамках Монтессорі-терапії. Використання Монтесорі – терапії в домашніх умовах. Розвиток мовлення в Монтессорі-педагогіці і терапії. 19 заповідей Марії Монтессорі для батьків.												
Разом за ЗМ 2	45	8	8	–	-	29	45	4	–	–	–	41
<i>Усього годин</i>	<i>90</i>	<i>15</i>	<i>15</i>	–	-	<i>60</i>	<i>90</i>	<i>10</i>	–	–	–	<i>80</i>

Тематика семінарських занять

№	Назва теми з основними питаннями – план	Кількість годин
	МОДУЛЬ 1. СЕНСОРНА ІНТЕГРАЦІЯ: ОСНОВИ, ВПЛИВ НА РОЗВИТОК, ПОРУШЕННЯ ТА МЕТОДИ КОРЕКЦІЇ	7
1	Тема 1. Суть теорія сенсорної інтеграції. Історія становлення поняття «сенсорна інтеграція». Основні положення методу Джин Айрес. Суть поняття «сенсорна інтеграція». Сенсорні системи та їх функції Загальні функції та взаємодія аналізаторів.	2
2	Тема 2. Значення сенсорної інтеграції для психофізичного розвитку дитини. Розвиток сенсорної інтеграції. Основні принципи та етапи розвитку дитини.	1

№	Назва теми з основними питаннями – план	Кількість годин
	Мета вивчення значення сенсорної інтеграції для психофізичного розвитку.	
3	Тема 3. Порушення сенсорної інтеграції. Причини порушень сенсорної інтеграції. Порушення роботи вестибулярної системи. Диспраксія розвитку. Тактильна гіперчутливість. Зорова перцепція та порушення слуху і вимови. розуміння особливих потреб у сенсорній інтеграції у дітей з аутизмом.	2
4.	Тема 4. Теорія гри і сенсорна інтеграція Основне обладнання для корекції сенсорного дефіциту. Визначення гри і її можливостей в терапії. Функції ігрової терапії. Комплекс вправ, які спрямовані на поповнення дефіциту в сфері сенсорної інтеграції: - вправи для вестибулярної системи; - пропріоцептивні вправи; - дихальні вправи та техніки релаксації; - тактильна стимуляція; - ерготерапія. Використання сенсорних кімнат. Обладнання для занять по сенсорній інтеграції. Використання сенсорних вправ у ранньому втручанні. Сенсорна дієта – важливий метод сенсорного розвитку дитини.	2
МОДУЛЬ 2. МЕТОД МАРІЇ МОНТЕССОРІ: КОНЦЕПЦІЯ, ПРИНЦИПИ ТА ПРАКТИКА КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ		8
1	Тема 5. Сутність педагогічної концепції Марії Монтессорі. Монтессорі-педагогіка: основні поняття та перинципи. Відмінність методу Монтессорі від традиційних педагогічних методів. Мета і завдання методу Монтессорі. Історія виникнення Монтессорі – педагогіки. Основні принципи Монтессорі – педагогіки. Сенситивні періоди або «фази розвитку».	2
2	Тема 6. Основні принципи та вимоги до проведення Монтессорі – терапії на практиці. Вимоги до Монтессорі-середовища. Монтессорі-матеріали. Зони кабінету Монтессорі. Роль педагога і вимоги до нього в Монтессорі-педагогіці. Сфери застосування Монтессорі-терапії.	2
3	Тема 7. Організація занять, методичні матеріали та обладнання в Монтессорі методі. Іграшки і наочні дидактичні матеріали, їх види. Застосування побутових предметів в Монтессорі – терапії. Користь посібників для раннього розвитку. Використання ігор в системі Монтессорі.	2

№	Назва теми з основними питаннями – план	Кількість годин
4	Тема 8. Монтессорі-терапія в корекційній роботі з дітьми. Практична діяльність Монтессорі-терапевта. Монтессорі-терапія в роботі з дітьми з розладом аутистичного спектру. Монтессорі-терапія в роботі з дітьми з СДУГ. Монтессорі-терапія в роботі з дітьми з діагнозом ДЦП. Робота з батьками в рамках Монтессорі-терапії. Використання Монтессорі – терапії в домашніх мовах. Розвиток мовлення в Монтессорі-педагогіці і терапії. 19 заповідей Марії Монтессорі для батьків.	2
Усього годин		15

Самостійна робота студента

№	Назва теми (форма контролю)	Кількість годин
МОДУЛЬ 1. СЕНСОРНА ІНТЕГРАЦІЯ: ОСНОВИ, ВПЛИВ НА РОЗВИТОК, ПОРУШЕННЯ ТА МЕТОДИ КОРЕКЦІЇ		31
1	Тема 1. Суть теорія сенсорної інтеграції. 1. Описати основні принципи, на яких базується теорія сенсорної інтеграції А. Джин Айрес (доповідь). 2. Скласти глосарій основних понять теми (глосарій). 3. Скласти таблицю, що порівнює функції різних сенсорних систем (зорової, слухової, тактильної тощо) і їх значення для психофізичного розвитку (таблиця).	7
2	Тема 2. Значення сенсорної інтеграції для психофізичного розвитку дитини. 1. Роль сенсорної інтеграції у формуванні емоційної стабільності та соціальних навичок дитини (доповідь). 2. Намалювати або створити модель, що відображає роботу різних сенсорних систем та їхній зв'язок із мозком (схема/малюнок/модель).	8
3	Тема 3. Порухення сенсорної інтеграції. 1. Скласти таблицю з описом основних проявів сенсорних порушень (наприклад, тактильна, вестибулярна, слухова гіперчутливість) (таблиця). 2. Скласти карту причин і факторів ризику сенсорних порушень у дітей (схема). 3. Дослідити зв'язок сенсорних порушень із типовими поведінковими проявами дітей з аутизмом (сенсорний пошук, уникнення стимулів) (доповідь).	7
4	Тема 4. Теорія гри і сенсорна інтеграція Основне обладнання для корекції сенсорного дефіциту. 1. Скласти план сенсорної інтеграційної терапії для дитини з певним видом сенсорного дефіциту (наприклад, гіперчутливість до звуків чи тактильний захист) (план).	9

№	Назва теми (форма контролю)	Кількість годин
	2. Підготувати список обладнання для сенсорної інтеграції, яке можна виготовити власноруч. 3. Розробити інтерактивну гру, спрямовану на розвиток однієї з сенсорних систем (наприклад, тактильної чи вестибулярної). 4. Розробити приклад сенсорної дієти для дитини з певними сенсорними потребами (гіперчутливість до звуків, тактильна гіперчутливість тощо).	
МОДУЛЬ 2. МЕТОД МАРІЇ МОНТЕССОРІ: КОНЦЕПЦІЯ, ПРИНЦИПИ ТА ПРАКТИКА КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ		29
1	Тема 5. Сутність педагогічної концепції Марії Монтессорі. 1. Описати основні принципи та методи педагогіки Марії Монтессорі (таблиця). 2. Розробити вправи для сенсорного розвитку відповідно до методу Монтессорі. 3. Підготувати презентацію для батьків про переваги Монтессорі-освіти (презентація).	7
2	Тема 6. Основні принципи та вимоги до проведення Монтессорі – терапії на практиці. 1. Продемонструвати приклади ігор із використанням матеріалів Монтессорі (воду, крупу, сенсорні дошки). 2. Проаналізувати, як використання Монтессорі-методів впливає на поведінку та розвиток дітей із аутизмом чи СДУГ. (доповідь). 3. Дослідити досвід впровадження Монтессорі-терапії у сучасних закладах освіти (доповідь).	7
3	Тема 7. Організація занять, методичні матеріали та обладнання в Монтессорі методі. 1. Розробити інтерактивну презентацію для батьків на тему: "Як створити Монтессорі-середовище вдома" (презентація). 2. Розробити та описати гру для сенсорного розвитку із використанням Монтессорі-матеріалів. 3. Проаналізувати вплив використання Монтессорі-матеріалів на розвиток дитини (наприклад, когнітивний розвиток, дрібна моторика) (доповідь).	7
4	Тема 8. Монтессорі-терапія в корекційній роботі з дітьми. Практична діяльність Монтессорі-терапевта. 1. Розкрити роль сенсорної інтеграції у корекційній роботі за Монтессорі-методом (доповідь). 2. Оцінити значення повторюваних завдань у терапії для дітей із аутизмом чи гіперактивністю (доповідь).	8
	Усього годин	60

Детальне методичне забезпечення самостійної роботи студентів за кожною темою навчальної дисципліни «Сенсорна інтеграція та Монтессорі-терапія» представлено у системі електронного навчання Moodle (<https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=2810>)

Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни використовуються:

1) *традиційні* дидактичні методи та прийоми:

– *словесні*: лекція, розповідь, бесіда, дискусія, дебати, повідомлення, опитування;

– *наочні*: показ, метод ілюстрацій, метод демонстрацій (використання ілюстрованих посібників, таблиць, замальовок на дошці тощо, задіяння комп'ютерної та мультимедійної техніки, демонстрація навчальних фільмів, інформаційних відеороликів, мультимедійних презентацій тощо);

– *практичні*: вправи, практичні роботи тощо.

2) *інноваційні* методи навчання: проблемне навчання, контекстне навчання (як інтеграція навчальної, наукової та практичної діяльності), особистісно-орієнтоване навчання, навчання у співпраці, ситуаційне навчання, дистанційне навчання (згідно розпоряджень щодо організації освітнього процесу), перевернутий клас (flipped classroom), метод проєктів;

3) *інтерактивні* методи навчання: корпоративне навчання (навчання в парах, робота в малих групах), колективно-групове навчання («велике коло», мікрофон, незакінчені речення, мозковий штурм, навчаючи – вчуся); стимулювання творчої активності студентів (цікаві аналогії; фасилітована дискусія, вирішення ситуативних задач (Case study)); елементи навчального тренінгу.

Система контролю та оцінювання

Методи контролю:

- усне опитування;
- стандартизований контроль (тестування);
- письмова контрольна робота (модульна робота);
- індивідуальні завдання (есе, реферат);
- презентація або захист проєкту;
- спостереження за участю в дискусіях, практичних заняттях;
- самооцінювання та взаємооцінювання тощо.

Форми контролю:

– *поточний контроль передбачає*:

- *усне опитування* студента на лекційних і семінарських заняттях (фронтальне, індивідуальне);
- *письмовий контроль* (самостійна робота, термінологічний диктант, реферат, есе, самоконтроль та взаємоперевірка),
- *практичний контроль* (оформлення презентацій, створення структурних (візуальних) схем тощо),
- *тестовий/машинний контроль* (стандартизовані тести у системі Moodle)

– *модульний (рубіжний) контроль передбачає*: письмові контрольні роботи у кінці змістового модуля 1 та змістового модуля 2 або автоматизоване тестування у системі електронного навчання Moodle.

Загальна сума балів за всі виконані завдання, види робіт, передбачені

планом семінарських занять, самостійної роботи студента, письмові контрольні роботи (автоматизоване тестування у системі електронного навчання Moodle) у кінці змістових модулів становить 60 балів.

– *підсумковий контроль* (максимально – 40 балів) проводиться у формі заліку з навчальної дисципліни в обсязі навчального матеріалу, передбаченого робочою програмою навчальної дисципліни.

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Критерії оцінювання роботи та результатів навчання здобувача освіти на семінарських заняттях та критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Максимум балів, які студент може отримати за одне заняття або окремих вид роботи, зокрема тієї, що винесена на самостійне опрацювання, – 12 балів¹.

Критерії оцінювання поточної навчальної діяльності

10–12 балів, «відмінно» – студент під час виступу повністю, ґрунтовно, логічно послідовно, з наведенням прикладів розкрив питання; вільно володів опрацьованим матеріалом, доповідав, не користуючись допоміжними засобами (конспект, підручник, методичні вказівки тощо); обґрунтував висновки та відповів на всі запитання; доповідь підготовлена з використанням багатьох джерел та інтернет-ресурсів; під час фронтального опитування дав правильні відповіді на питання, без помилок виконав практичні завдання, активно працював протягом усього заняття, дав правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

7–9 балів, «добре» – студент повно та правильно висвітлив головні аспекти поставленого питання, відповідно до обраної теми, користуючись написаним текстом; зробив правильний висновок; допустив незначні помилки, відповідаючи на запитання; доповідь підготовлена з використанням багатьох джерел літератури та інтернет-ресурсів; під час фронтального опитування переважна більшість відповідей на питання були правильними, допустив незначні помилки у виконаних практичних завданнях.

4–6 балів, «задовільно» – студент неповно висвітлив головні аспекти поставленого питання, користуючись написаним текстом; зробив неправильні висновки; допустив грубі помилки, відповідаючи на запитання; доповідь підготовлена з використанням невеликої кількості джерел літератури; під час фронтального опитування не зміг відповісти на більшу половину з поставлених

¹ **Формула переведення балів з 12-бальної у 100-бальну систему**

Набрані студентом у межах одного модуля бали (на семінарських заняттях, за виконання завдань для самостійної роботи та модуль-контроль) додаються й отримана сума ділиться на загальну кількість оцінок за запланованими видами роботи. Так виводиться середній бал (СБ).

Наприклад, студент набрав: Т.1 – 8 балів + Т.2 – 7 балів + n ... + Т.7. – 10 балів = 78 балів / 7 (кількість оцінок за один модуль) = 11,14.

Отже СБ – 11,14.

Далі за формулою виводиться кількість балів, отримана студентом за модуль: (СБ 11,14 * 0,05 + 0,4) * 30 (максимальна сума балів за один модуль) = 29 (28,71) – сума балів, набрана за модуль.

Сума балів за два модулі не може перевищувати – 60 балів.

запитань, допустив значні помилки у виконаних практичних завданнях.

1–3 бали, «незадовільно» – студент не розкрив питання, проявив поверховість суджень, не зміг відповісти на поставлені запитання; доповідь підготовлена з використанням лише одного джерела літератури; під час фронтального опитування частково зміг відповісти/не відповів на питання, допустив грубі помилки у виконаних практичних завданнях.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Бал	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
12-11	Завдання виконано вчасно, його зміст у повному обсязі розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент системно володіє матеріалом і може презентувати його перед аудиторією, у тому числі і за допомогою ІКТ, має власну думку щодо викладеного матеріалу, здатен її аргументувати, робить висновки до виконання завдання підходить творчо.
9-10	Завдання виконано вчасно, його зміст у повному обсязі розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент володіє матеріалом і може презентувати його перед аудиторією.
7-8	Завдання виконано вчасно, його зміст у повному обсязі розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент може доповісти основні положення проведеної роботи без глибокого аналізу, узагальнення матеріалу та підведення підсумків.
5-6	Завдання виконано вчасно, його зміст поверхнево або фрагментарно розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент не проводить аналізу джерел, з яких було отримано інформацію, не здатен узагальнити та систематизувати матеріал, зазнає труднощів під час презентації проведеного дослідження перед аудиторією.
4-3	Завдання виконано вчасно, його зміст є дублюванням відомих джерел інформації. Відсутня будь-яка аналітична обробка представленої інформації. Студент на репродуктивному рівні з помилками відтворює матеріал, не може презентувати його перед аудиторією.
2-0	Завдання відзначається фрагментарністю виконання під керівництвом викладача. Необхідні практичні уміння роботи не сформовані, більшість передбачених навчальною програмою навчальних завдань не виконано.

Під час оцінювання завдань для самостійної роботи студентів враховується:

1. Самостійність, креативність (аналітичний підхід, генерація ідей, новизна постановки проблеми), аргументованість;
2. Доступність, репрезентативність та верифікованість отриманих даних і результатів;
3. Використання першоджерел, системність, достовірність викладеного матеріалу, стилістика (загальна грамотність, легкість сприйняття текстів та матеріалу).
4. Логічність викладу, посилання на використану літературу і джерела.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (<i>аудиторна та самостійна робота</i>)								Кількість балів (залікова робота)	Сумар на к-ть балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T5	T1	T2	T3	T4	40	100
7	8	8	7	7	8	8	7		

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни на підсумковому контролі

Завдання для підсумкового контролю (заліку) з навчальної дисципліни розміщені в системі електронного навчання Moodle

Кількість балів, які студент може набрати за правильну відповідь за одне тестове завдання – 1 бал.

Кількість правильних відповідей	Кількість балів за залік	Кількість правильних відповідей	Кількість балів за залік
40	40 балів	19	19 балів
39	39 балів	18	18 балів
38	38 балів	17	17 балів
37	37 балів	16	16 балів
36	36 балів	15	15 балів
35	35 балів	14	14 балів
34	34 бали	13	13 балів
33	33 бали	12	12 балів
32	32 бали	11	11 балів
31	31 бал	10	10 балів
30	30 балів	9	9 балів
29	29 балів	8	8 балів
28	28 балів	7	7 балів
28	27 балів	6	6 балів
26	26 балів	5	5 балів
25	25 балів	4	4 бали
24	24 бали	3	3 бали
23	23 бали	2	2 бали
22	22 бали	1	1 бал
21	21 бал	0	0 балів
20	20 балів		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Бал, отриманий на заліку, сума балів, отриманих здобувачем освіти за різні види виконаної роботи у межах курсу, модульні письмові роботи складають підсумкову семестрову оцінку.

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
зараховано	A (90–100)	Відмінно
зараховано	B (80–89)	Дуже добре
	C (70–79)	Добре
зараховано	D (60–69)	Задовільно
	E (50–59)	Достатньо
незараховано	FX (35–49)	(незадовільно) з можливістю повторного перескладання
	F (1–34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання

A – «зараховано» – якщо студент набрав 90–100 балів, глибоко і всебічно знає зміст курсу, рекомендовану літературу, наукові першоджерела, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, пов'язує програмовий матеріал із профілем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

B, C – «зараховано» – коли студент набрав 70–89 балів, твердо знає курс і рекомендовану літературу. Добре засвоїв практичні навички, аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші психологічні феномени, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу.

D, E – «зараховано» – якщо студент набрав 50–69 балів, в основному знає курс, рекомендовану літературу, але непереконливо відповідає, плутає поняття, невпевнено почувається, виконуючи практичні завдання, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутнім фахом.

FX – «незараховано» з можливістю повторного перескладання – коли студент набрав 35–49 балів, не опанував зміст курсу, вкрай слабо знає загальну літературу курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

F – «незараховано» з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання – якщо студент набрав 1–34 бали, не опанував зміст курсу, не знає загальної літератури курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Відсутнє загальногуманітарне та наукове мислення, практичними навичками не володіє. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

**Питання для самоконтролю та контролю
навчальних досягнень студента з навчальної дисципліни
«Сенсорна інтеграція та Монтессорі-терапія»**

1. Проаналізуйте історію становлення поняття «сенсорна інтеграція».
2. Розкрийте основні положення методу Джин Айрес.
3. Зміст поняття «сенсорна система». Види сенсорних систем.
4. Сенсорна адаптація. Взаємодія сенсорних систем.
5. Охарактеризуйте сенсорні системи та їх функції.
6. Розкрийте суть понять «сенсорний розвиток дитини» та «сенсорне виховання».
7. Основні прояви сенсорних порушень у дітей.
8. Проаналізуйте основні етапи сенсорного виховання у дошкільному віці.
9. Розкрийте роль сенсорної інтеграції в психофізичному розвитку дитини.
10. Дайте характеристику порушень основних сенсорних систем
11. Розкрийте суть поняття «сенсорна дієта». Особливості її застосування
12. Проаналізуйте значення гри і її можливостей в терапії.
13. Проаналізуйте у чому полягає відмінність методу Монтессорі від традиційних педагогічних методів. Його мета і завдання.
14. Дайте характеристику основним принципам Монтессорі-педагогіки.
15. Обґрунтуйте актуальність ідей М. Монтессорі у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.
16. Охарактеризуйте основні «сенситивні періоди» в теорії М.Монтессорі.
17. Вимоги до Монтессорі-середовища. Його основні принципи.
18. Основні етапи проведення Монтессорі-заняття
19. Розкрийте роль педагога і вимоги до нього в Монтессорі-педагогіці.
20. Особливості застосування Монтессорі-терапії для дітей із аутизмом.
21. Вправи Монтессорі-терапії можна використовувати для дітей із СДУГ.
22. Відмінність впливу сенсорної інтеграції на дітей із типовим розвитком і дітей із ООП.
23. Сфери застосування Монтессорі-терапії.
24. Робота з батьками в рамках Монтессорі-терапії.
25. Розкрийте роль батьків у впровадженні Монтессорі-терапії вдома.

Зарахування результатів неформальної освіти

Здобувач вищої освіти має право на участь у неформальній/інформальній освіті.

У межах поточного контролю до рейтингу студента можуть зараховуватися додаткові бали за умови наявності у нього сертифікату про результати неформальної/інформальної освіти з проблеми, що відповідає тематиці курсу (*«Порядок визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти»*)

<https://www.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf>.

Згідно рішення кафедри (Протокол №1 від 26.08.2025р., https://docs.google.com/document/d/1vqkYaZZ8VCfwmoJzbKOOZFmGNJigAWh0QXCkNnc_8Ao/edit?usp=sharing) викладач враховує додаткові бали, отримані через неформальну освіту, до загальної суми балів, набраної з освітньої компоненти, за умови, що результати з проблеми відповідають тематиці курсу та отримані на освітніх платформах «Prometheus», «EdEra», «Всеосвіта», ГО «Українська асоціація педагогів і психологів початкової, дошкільної та позашкільної освіти» та ін.

Критерії оцінювання неформальної/інформальної освіти студентів

Кількість балів, що зараховується студенту, залежить від обсягу здобутих кредитів та отриманих результатів навчання, однак становить не більше 20% (20 балів) від загальної кількості балів за курс (100 балів за системою ЄКТС).

Якщо студент пройшов двогодинний курс та має підтвердження у вигляді сертифікату він, відповідно, може отримати 2 бали, тригодинний – 3 бали тощо.

Рекомендована література

Основна

1. Дитина і сенсорна інтеграція. Розуміння прихованих проблем розвитку з практичними рекомендаціями для батьків та спеціалістів / Е. Джин Айрес за участю Джеффа Роббінса ; пер. з англ. Т. Колеснік. Київ : Видавництво Ростислава Бурлаки, 2024. 280.
2. Кіпаренко О. Сенсорна інтеграція як метод корекції розладів у дітей. Проблеми сучасної психології. 2020. Вип. 49. С. 152–176. URL: <https://journals.uran.ua/index.php/2227-6246/article/view/206863/206825>
3. Логопедія. Підручник / За ред. М.К.Шеремет. Вид. 5-те, перероблене та доповнене. Київ : Слово, 2019. 672 с
4. Мовленнєва і сенсорна системи та їх порушення. Навчальний посібник (за напрямом підготовки «Корекційна освіта») / Укл. Дегтяренко Т.М., Лобанова О.В., Дудченко І.О. Суми : СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2021. 416 с.
5. Островська К.О. Засади комплексної психолого-педагогічної допомоги дітям з аутизмом : монографія. Львів : Навальківська М. Л. : Друкарня «Справи Кольпінга в Україні», 2019. 519 с.
6. Педагогіка Марії Монтесорі : минуле і сучасність : навчальний посібник. Радул О. С., Прибора Т. О., Андросова Н. М., Завітренко Д. Ж. / за заг. ред. О. С. Радул. Кропивницький : ФОП Піскова М. А., 2023. 226 с.
7. Спеціальна педагогіка з історією логопедії: навчально-методичний посібник / укл. О. В. Чепка. Умань : ВПЦ «Візаві», 2016. 108 с.
8. Фаласеніди Т.М., Козак М.Я. Порушення сенсорної інтеграції у дітей з особливими потребами. Молодий вчений. 2017. № 9 (49).

Додаткова

1. Дудник Н. З. Особливості підготовки Монтесорі-педагога. Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогіка. 2017. Вип. 8. С. 134–146.

2. Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку /навчально-методичний посібник / Чеботарьова О. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Мякушко О. І., Сухіна І. В., Трикоз С.В. За наук. ред. О.В. Чеботарьової, О.І. Мякушко. Київ : ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 558 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725704/1/Посібник%20КРТ-2020.pdf>
3. Кошель В.М. Сенсорне виховання дітей раннього віку: навч.-метод. посіб. для вихователів дітей дошкільного віку, студентів спеціальності «Дошкільна освіта» та батьків. Чернігів: ФОП Баликіна О.В., 2019. 160 с.
4. Чуприков А. П., Чорна Т. В. Про нетрадиційні засоби відновлення сенсорної інтеграції при дитячому аутизмі. Фітотерапія. 2017. No 3. С. 73–77.

Інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23) URL: <http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/01about>
2. Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. Івасюка (м. Чернівці, вул. О. Кобилянської, 47). URL: <http://www.library.cv.ua/sample-page-2>
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Бібліотечні електронні ресурси та технології. URL: http://nbuv.gov.ua/e_technology?field_e_technology_tid=444&field_yfpdf_tid=All
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Наукові ресурси. URL: <http://nbuv.gov.ua/node/1539>
5. Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова». Індекс УДК. Визначення індексів УДК, авторського знака для документів. URL: http://www.ukrbook.net/UDC_poslугy.html
6. Академічна доброчесність. Сайт Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. URL: <https://www.chnu.edu.ua/universytet/vazhlyvo/akademichna-dobrochesnist/>
7. Академічна доброчесність. Сайт кафедри педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти. URL: <https://preschool.chnu.edu.ua/akademichna-dobrochesnist/>
8. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
9. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
10. Перепелюк І.Р. «Сенсорна інтеграція та Монтессорі-терапія» : електронний курс на освітній платформі MOODLE Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. URL: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=2810>

Політика академічної доброчесності

Освітня діяльність (викладач і студент) під час вивчення навчальної

дисципліни «Сенсорна інтеграція та Монтессорі-терапія» ґрунтується на принципах співробітництва та академічної доброчесності.

Політика щодо відвідування занять: відвідування занять є обов'язковим.

Політика щодо академічної доброчесності: академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату, фабрикації, фальсифікації тощо. У разі порушення студентом академічної доброчесності, робота оцінюється на нижчу оцінку або ж незадовільно та має бути виконана повторно. Викладач залишає за собою право змінити тему завдання. Політика щодо академічної доброчесності регламентується:

– «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwwg/polozhennia-chnu-pro-plahiat-2023plusdatky-31102023.pdf>),

– «Етичним кодексом Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalno-universytetu.pdf>).

Політика щодо дедлайнів і перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. За наявності поважних причин перескладання модулів відбувається із дозволу деканату.

Політика оцінювання роботи викладача. Здобувачі після кожного заняття оцінюють роботу викладача та можуть залишати відгуки і пропозиції в анкеті в системі електронного навчання Moodle (<https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=2810>)